

1933 czerwiec 9, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu wywrotowego i stanu bezpieczeństwa publicznego Nr II.BA.2/33 Tjn. Naczelnika Wydziału II Oddziału Bezpieczeństwa Publicznego Zygmunta Szacherskiego w zastępstwie Komisarza Rządu w Gdyni Franciszka Sokoła za miesiąc maj 1933 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 191-193.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

Praca wywrotowa w okresie sprawozdawczym uległa znacznemu zahamowaniu. Stwierdzono jedynie wysiłki utrzymania poprzednich kontaktów i jeden wypadek rozrzucenia bibuły. Pracę tę podjął [klub] ISH w Gdańsku. Agitacje za udziałem marynarzy w kongresie antyfaszystowskim nie dały rezultatu. Należy szczególnie podkreślić fakt, iż w czasie tendencji strajkowych w porcie, działacze z KPP [...] nie przejawiali żadnej pracy i zainteresowania. Ruch zawodowy znacznie się [w]zmógł. ZZZ i ZTT przejawiały dużą działalność, w wyniku której wpływy tych Związków wzrosły. Wykorzystywane ku temu były: 1) tendencje strajkowe w porcie, 2) próby zawarcia nowej umowy zbiorowej z firmą „Paged”.

[II.] RUCH WYWROTOWY.

Likwidacja Komitetu Okręgowego KPP w Gdyni, przeprowadzona w początku maja 1933 r., spowodowała zahamowanie pracy wywrotowej na przeciąg całego okresu i przyczyniła się do zerwania kontaktów z jednostkami partyjnymi wyższego rzędu w Warszawie i Gdańsku. W bieżącym okresie zadaniem działaczy wywrotowych było usiłowanie nawiązania połączenia z osobami niezatrzzymanymi w ostatniej likwidacji, względnie stworzenie nowych kontaktów z jednostkami uprzednio upatrzonymi, przychylnymi ideologii komunistycznej. Rolę tę przejęło obecnie ISH w Gdańsku ze względu na stałą łączność marynarzy, członków ISH, z Gdynią oraz bliskość terenu. Jednocześnie były próby agitacji wśród marynarzy Polskiej Marynarki Handlowej za licznym wzięciem udziału w kongresie antyfaszystowskim, który ma się odbyć w dniach 4 i 5 czerwca 1933 r. w Paryżu (przeniesiony z Kopenhagi). Wynikiem tej akcji było: 1) nawiązanie pewnych kontaktów z marynarzami w Gdyni, 2) wystanie kilku marynarzy polskich na kongres antyfaszystowski w Paryżu oraz 3) rozpoczęcie akcji kolportażu bibuły komunistycznej. Mianowicie: w dniu 31 maja br. przybył z Gdańska do Gdyni nieznany osobnik, Łotysz - członek ISH w Gdańsku, który z polecenia Pawła Serockiego, posła komunistycznego do Senatu Gdańskiego, polecił skontaktować się z Kazimierzem Snarskim (marynarz z s/s „Polonia”) oraz niezwłocznie zalecił mu udać się do Gdańska.

W dniach 20-25 maja br. do portu zawinął statek łotewski „Viestus” Marynarz tego statku Stanisław Nowakowski, członek ISH, w czasie postoju statku prowadził agitację wśród marynarzy za wzięciem licznego udziału w kongresie antyfaszystów w Paryżu. Zdołał zwerbować jednego marynarza nieznanego [z] nazwiska, który odjechał na kongres na tymże statku. Jednocześnie w dniu 31 maja br. wspomniany na wstępie marynarz, Łotysz nieznanego nazwiska, przyniósł literaturę komunistyczną i ukrył ją w lesie na Grabówku. Literatura ta w nocy z dnia 1 na 2 maja br. została kolportowana na nabrzeżu polskim w ilości 15 ulotek. Sprawcą kolportażu [był] Franciszek Pawlikowski, nowo zwerbowany przez Snarskiego. W wyniku obserwacji zostało ustalone, iż nazwisko nieznanego marynarza Łotysza [to] prawdopodobnie Kubisz. Ponadto stwierdzono, iż w dniu 1 maja 1933 r. nieznany osobnik średniego wzrostu, lat 29-30, szczupłej budowy ciała, włosy blond, czesane do góry, twarz blada podłużna, wąsy angielskie, kapelusz pluszowy, palto koloru granatowego, ubranie marynarkowe ciemne, czarne półbuty, obchodził prywatne mieszkania zatrzymanych w tym czasie członków KPP i rozpytywał o ilość zatrzymanych osób oraz [o] wynik rewizji. Osobnik ten posiadał przy sobie paczkę literatury komunistycznej. Pomimo natychmiastowo zarządzanej obserwacji, jego miejsca pobytu nie ustalono.

[III.] RUCH ZAWODOWY.

ZZZ. W dniu 14 maja br. w Kolonii Rybackiej odbyło się zebranie członków oddziału mechaników i pracowników warsztatowych ZZZ. Obecnych było około 50 osób. [Józef] Morawski, omówił sprawy nieszczęśliwych wypadków,

które się często zdarzają w porcie. Ponadto poruszył sprawę wynagrodzenia i polepszenia warunków pracy. Z kolei wybrano delegatów do Zarządu Okręgowego, a mianowicie: [Jana] Jabłczyńskiego, Wilczyńskiego, Wróbla i Pisarczyka. Podobne zebranie sekcji kontrolerów tego Związku odbyło się 28 maja br.. Przemawiał [Józef] Morawski. Obecnych [było] 35 osób. Równocześnie w tymże dniu ZZZ urządził odczyt nt. „Rewolucja i ewolucja”. Prelegent[em] [był] Zdzisław Sadowski, student z Gdańska, członek ZPMD¹⁰. Obecnych [było] około 50 osób. Odczyt wywarł na zebranych dobre wrażenie.

ZZT. W okresie sprawozdawczym ZZT najwięcej czasu poświęcił sprawom obniżki płac marynarskich i przedłużenia wygasającej umowy zbiorowej ze Zw[iązkiem]. Armatorów, Zamiarem Związku Armatorów było obniżenie płac robotników i marynarzy o 30-40%, zaś oficerów marynarki handlowej o 20-25%. Projekty te wywarły wśród robotników duże rozgoryczenie, zaś ZZT czynił gorączkowe przygotowania do wywołania strajku w porcie. Na całokształt sytuacji wpływało również stanowisko Związku Oficerów Marynarki Handlowej [...].

¹⁰ Zrzeszenie Międzynarodowych Przewoźników Drogowych.